

NATURFREDNING I NORGE

1920

I



Fredningsmerket

A/S. P. M. BYE & CO., KRISTIANIA

INDHOLD.

	Side
Landsforeningen:	
Aarsberetning for 1918 og 1919	3
Hans Reusch: Om tuntrær i vore byer	5
—, — Smukke træer	6
Hj. Broch: Opgaver og linjer i naturfredningsarbeidet	7
Fredede naturminder i Norge pr. 31/12 1919	11
Østlandske Kredsforening:	
Aarsberetning for 1918 og 1919	12
Regnskap for 1918 og 1919	18
Medlemsfortegnelse	19
Vestlandske Kredsforening:	
Aarsberetning for 1918	23
Medlemsfortegnelse	25
Regnskap for 1918	26
Trøndelagens Kredsforening:	
Aarsberetning for 1918 og 1919	27
Regnskap for 1918 og 1919	28

Aarsberetning fra landsforeningen for naturfredning i Norge 1918 og 1919.

Styret tillater sig herved at avgi beretning for Landsforeningen for aarene 1918 og 1919.

Vestlandske kredsforening konstituertes i Bergen 25. februar 1918 paa samme grundlag som de før bestaaende tre kredsforeninger Østlandske, Trøndelagens og Nordnorges; Landsforeningen dannes saaledes nu av fire kredsforeninger. Styret har i de to aar bestaaet av samlingsbestyrer dr. Hj. Broch, Trondhjem (formand), professor Jens Holmboe, Bergen (næstformand), oberst N. J. Sejersted, Kristiania, og konservator C. Dons, Tromsø.

Da Vestlandske kredsforening har begrænset sit arbeidsfelt til Bergens stift, vil man uttale det haab at en femte kredsforening maa bli dannet til vern om de særegne naturminder som findes i Kristiansands stift.

De vanskeligheter som krigen har medført i alle pekuniære forhold, har hvilet som en hemske over foreningens arbeide, saa meget mere som de midler som staar til raadighet, er meget indskrænket og bare bestaar av kredsforeningenes bidrag. Styret fandt det derfor ogsaa rigtigst at utsætte med trykningen av beretningene for 1918 og slaa dem sammen med beretningene for 1919. Det var ikke uten betænkeligheter vi fandt at maatte gaa til dette, da publikationene, saa smaa de end er, maa siges at være vort væsentligste agitationsmiddel. En kjærkommen begivenhet var det derfor, da professor dr. N. Wille stillet til disposition sin utredning om «Fredede Naturmindermerker paa Østlandet i Norge», saa den kunde sendes

ut til alle interesserte. Professor Wille har her fortsatt den videnskabelige utredning av viktigere naturminder som har ligget nede siden professor dr. F. Chr. Schübelers dage, men som maa fortsættes, om naturfredningen skal naa sin fulde betydning. — Av de fredede minder er hittil beskrevet av N. Wille [Listens nr. 5:] «Ueber sogenannten Krüppelzapfen bei *Picea excelsa* (L.) Link» i Nyt Magazin for Naturvidenskaberne Bd. 45, 1907, og [Listens nr. 12:] «Beskrivelse av Skultervandsaasen i Drangedal» i Nyt Magazin Bd. 57, 1919, og av C. H. Ostenfeld og Thekla R. Resvoll [Listens nr. 8:] «Den ved Aursunden fundne Aster (*Aster subintergerimus*)» i Nyt Magazin Bd. 54, 1916.

Efter Landsforeningens henstilling er vildrenen blit fredet i Reindalssjølen, foreløbig for en kortere aarrække (nærmere herom se Østlandske kredsforenings aarsberetning).

Som bilag 1 og 2 til Landsforeningens aarsberetning lar man følge to mindre artikler av direktør dr. H. Reusch om tuntrær og om bevarelsen av vakre trær i det hele tat. De vil vistnok bidra til at vække opmerksomhet og interesse for disse opgaver.

I anledning av at den hittidige formand i nærmeste fremtid flytter fra Trøndelagen og saaledes træder ut av Landsforeningens styre, har han ønsket at gi nogen korte betragtninger over arbeidet. Da styret antar disse vil være av interesse for alle medlemmer, føies de ved aarsberetningen som bilag 3.

Som bilag 4 følger fortsatt fortegnelse over fredede naturminder.

Aarsberetning for Nordnorges Kredsforening er endnu ikke mottat ved nærværende heftes trykning.

Dr. Hjalmar Broch.

Carl Dons.

Jens Holmboe.

N. J. Sejersted

Om tuntrær i vore byer.

Et vakkert stort træ voksende paa tunet foran en gaard er for den en herlig pryddelse. I England og vel ogsaa i andre land er der gjerne i hver landsby et gammelt, av alle elsket og æret træ, hvortil generationers minder er knyttet.

Hos os er saadanne prægtige trægubber sjeldne; men la os tænke paa dem som kommer efter os. La os forsøke at pryde landet med flere smukke træer for dem, selv om ikke vi, der er litt ældre, kan opnaa at se de endelige resultater av det vi forbereder.

Smaabyene og de mange industricentrer som opstaar utover landet, maa hver faa sit tuntræ plantet paa et heldig sted, og de større byer bør ha flere tuntrær fordelt utover byenes forskjellige strøk. De træer som plantes, maa vælges med stor omhu og passe til klima og andre forhold. Stedet hvor de anbringes, maa, hvor det ikke er godt utstyrt fra naturens side, beredes meget omhyggelig med en lang fremtid for øie.

Her i Kristiania staar man foran spørsmålet om hvorledes Jernbanetorvet passende skal smykkes. Kunde ikke et led i utsmykningen bli et tuntræ, om et saadant kan ventes at ville trives og vokse sig stort paa stedet?

Hans Reusch.

Bilag 2

Smukke trær.

Hver dag førte min vei mig forbi en gruppe av tre furutrær, vistnok de smukkeste jeg har set i Kristiania omegn; stadig hadde jeg min fornielse av dem. Men saa en morgen laa der paa voksestedet tre fældede og kvistede kjæpestammer. Jeg talte med en av arbeiderne som hadde hugget trærne og uttalte min beklagelse. Han tænkte paa eierens interesse og bemerket noksaa tørt: «Syntes De trærne var saa pene, burde De sat op en bøsse, som De og andre som likte trærne hadde betalt i.»

Naturligvis! enhver kan efter loven gjøre med sit hvad han vil; men begrepet privateiendom er blit noget anderledes end før, og det er vist bare et tidsspørmaal naar den forandrede opfatning vil komme mere frem end nu i vore og alle andre civiliserte lands love. Faste kultur-minder er allerede unddrat eiernes fulde raadighet, og vor forening freder ved lov enkelte av naturens mindesmerker. Men man maa snart komme videre! Det jeg ved denne leilighet foreslaar, er at der ved lov gives kommunerne adgang til at opsætte bindende vedtægter angaaende fældning av smukke trær. Det skulde forbydes folk uten indhentet tilladelse at fælde trær som var over en viss størrelse og stod inden en viss avstand fra vei.

I Kristiania og kanskje ogsaa i andre byer er der skjønhetsraad. Hittil har der ikke været synderlig styrke i deres arbeide, sier folk som interesserer sig for dem; men det kan forhaabentlig bli bedre. Hittil har skjønhetsraadene fornemlig hat som opgave at hindre skjæmmende bebyggelse, men de bør ogsaa med kraft ta sig av andre ting. Hvor de blir oprettet, bør det vel være dem som har omsorg for de store, smukke trær, et viktig element i de allerfleste landskapers skjønhed.

Hans Reusch.

Opgaver og linjer i naturfredningsarbeidet.

De resultater, kredsforeningene har opnaadd i den korte periode, det aktive naturfredningsarbeide har paagaat, maa betegnes baade som store og beundringsværdige, selv om det kanske for enkelte kan synes at være spredte tiltak, tilsynelatende uten samlende plan. Det vilde dog være helt uberettiget at rette nogen kritik mot kredsforeningene, saa meget mere som den samlende plan skulde fremsættes fra Landsforeningen. Det maa i denne forbindelse være tillatt at fremkomme med en antydning av nogen av de hovedlinjer som jeg mener man bør holde sig for øie under arbeidet fremover hos os, samtidig med at jeg peker paa enkelte vanskeligheter som har hemmet arbeidet hittil og som vel ogsaa fremtidig vil lægge hindringer i veien for en naturfredning her i landet, som staar paa høide med hvad der er opnaadd eller kan opnaaes i andre civiliserte land.

Den del av naturfredningsarbeidet som hos os er kommet længst og som hittil tydelig er blit omfattet med størst interesse hos almenheten, er bevaringen av hvad man bedst kan betegne som naturens monumentale enkeltforekomster. Der er fredet en række eiendommelige trær som har naturhistorisk interesse, som staar i intimt forhold til bygdetraditioner eller lignende. Ogsaa geologiske og andre naturminder av samme type er der fredet en del av. Men ikke alle er fredet i legale former efter naturfredningsloven, idet man i flere tilfælde støtter sig til mindre bindende, helt eller halvt private fredningsformer. Hvilken fare dette kan innebære, fik man et varsko om da der i norsk turistforening fremsattes forslag om at sælge Tyssestrengene og Skjeggedalsfossene i Hardanger som turistforeningen i sin tid paa Yngvar Nielsens initiativ indkjøpte for at bevare for efterslegten. Det vilde været en smuk hædring av mindet om vor store turist! Skal bevaringen av enkelte mindesmerker være underkastet en tilfældig majoritet i en turistforening, hvor økonomiske interesser under visse forhold kan komme til at dominere over pieteten for naturen, maa man altid være forberedt paa avgjørelser som kan sætte en strek over ethvert planmæssig naturfredningsarbeide. Vort maal maa derfor være at faa fuldt betryggende former for enhver fredning av naturminder.

Nogen samlet plan for arbeidet med fredning av denne gruppe av naturminder lar sig ikke opstille. Opgaven maa løses under samarbeide paa den ene side med de videnskabelige autoriteter, paa den anden side med bygdene, hvor særlig ungdomslagene skulde synes at være selvskrevne til at hævde bygdens traditioner og arbeide paa det hjembygdsvern som hegner baade om kulturelle naturminder og menneskefrembringelser.

En anden side av arbeidet er rettet mot den gruppe som dannes av naturparkene eller nationalparkene.

Der har i det sidste utenfor naturfredningsforeningene, særlig fra

turisthold, hævet sig røster for at vi ogsaa hos os skal faa naturparker eller nationalparker. Men der synes paa enkelte hold at herske en misforstaaelse som gjør det nødvendig at gi en klar præcisering av, hvad man internationalt forstaaer med disse betegnelser. En naturpark eller nationalpark er et stykke oprindelig natur som faar lov til fremdeles at bevare sit uberørte præg, og hvor man ikke faar lov til at ødelægge dette paa nogensomhelst maate — altsaa heller ikke eksperimentere med indplanthning av fremmede landes planter eller dyr. Der maa saaledes paa det alvorligste advares mot den idé som er fremkommet fra et enkelt hold, at man skulde slippe gemser i Jotunheimen og samtidig frede distriktet som «nationalpark»! Gemen er ikke og har aldrig været hjemme i norsk natur; den vil virke like umotivert og søkt i Jotunheimen som en egyptisk sfinx i et helnorsk bygdemuseum.

Vi maa paa den anden side hilse det med stor glæde at tanken om nationalparker endelig synes at skulle vinde anklang utenfor naturfredningsforeningene. Her har man hittil altfor meget hat følelsen av at ha staat overfor en uforstaaenhetens mur som det blev vanskelig at bryte sig igjennem. Men skal vor drøm nu nærme sig virkeliggjørelsen, maa der fra første stund av gaaes frem efter en ganske bestemt plan, saa nationalparkene kan komme til helt ut at fylde sin opgave og forstaaes av efterslegten.

Den bevægelse som rummes i ordet «hjembygdsvern», har hos os hittil væsentligst git sig utslag i oprettelsen av bygdemuseer land og strand rundt. Man har fornemmelsen av at løsenet er blit et museum i hver bygd, og staar her overfor et opstykningsfænomen som med tiden vil maatte begrænses, skal ikke bevægelsen bli videnskabelig skadelig og løpe ut i sandet. Der er en anden side som ogsaa maa tages med. Bygdemuseerne vil med tiden bli en samling av snurrepiperier som ikke kan forstaaes andet end paa historisk og naturhistorisk bakgrund. Blir hele vor natur industrialisert og lagt under kultur, vil ingen kunne forstaa forutsætningen for svundne tiders redskaper og bygningsforhold, heller ikke lære at vurdere de enorme fremskridt som vor tid er vidne til. Man maa derfor sørge for at bevare nogen partier av vor natur i den uberørte tilstand som endnu er at finde her og der i landet. Her burde kanskje ogsaa de kulturhistoriske samlinger koncentrereres, hvor de store færdselsaarer fører frem til nationalparkene som gir samlingene deres naturlige bakgrund.

Vort vidtstrakte land har en overordentlig mangeartet natur, og vi kan ikke uttømmende illustrere dets naturforhold gjennom en enkelt nationalpark. Vi maa som vort naboland Sverige frede strækninger her og der i landet, saa de tilsammenlagt gir et fuldt billede av den natur som har hersket her fra vor histories begyndelse.

Da man har slaat til lyd for Jotunheimen og altsaa i første række for høifjeldsnaturen, ligger det nær at peke paa arbeidslinjerne her. Det er naturlig at vore turister først har fæstet sig ved dette omraade som aar efter aar søkes av turister fra alle kanter for sin vilde natur. Men vi maa huske paa at ogsaa utlændinger som færdes baade der og andetsteds utenfor de vanlige turistruter, peker paa Østerdalens vide flaaer og kollete fjeld er mere karakteristiske for norsk natur end Jotunheimens formationer, som danner en tammere gjengivelse av Mellem-Europas alper. Maalet maa derfor være at faa fredet noget av Østerdalsfjeldene, og skal billedet bli helt, maa man ogsaa ta med noget av Hardangervidda og Sætedalsheiene som nationalparker.

De strækninger som fredes, maa ikke være altfor smaa og de maa vælges efter sakkyndig drøftelse. Heldigst vilde det være om der snarest mulig blev opnevnt en kommission til at utrede saken nærmere. Den maatte ha for øie at disse parker skal ligge som fredede øer i landet, hvor

ellers kultivering skal fremmes og industrialiseringen uhemmet faa gaa sin seiersgang. Men ved grænsen av naturparkene bør chausseer og andre moderne befordringsmidler stanse — herfra maa turistene gaa paa sin fot eller bruke kløv som før, og langs strykende bækkedar og eventyrtjern bør indlæending kunne færdes som hittil med sin fiskestang. Hovedsaken er at besøkeren kan faa anledning til helt at leve sig ind i naturen og bli fri for ethvert villledende kulturindgrep. Her vil for mange netop fiskestangen være nøkkelen; men man maa ikke faa lov til at ta med sig fisk ut fra omraadet, det er ikke fangstfelt for spekulanter. Jagten kan man ikke gi fri; det nødvendige i saa maate maa overlates til opsynsfolk, hvis opgave blir at holde øie med faretruende rovdyrinvasjoner.

I denne forbindelse bør ogsaa omtales delvis fredede naturparker. Vi har alt flere botaniske naturparker, hvorav den største er Sylene i Trøndelagen, en botanisk naturpark paa omtrent en kvadratmil. Den er i disse aar under videnskabelig utredning og er, efter hvad man har faat vite, av meget stor interesse. Den ældste botaniske fredning omfatter Fokstumyrene og Knutshøg; men da fredningen her desværre bare omfatter en del nærmere angivne planter, kan strækningen ikke korrekt betegnes som naturpark.

Derimot savner vi helt zoologiske naturparker. Der er, som det skal paapekes, sterkt behov for saadanne, hvor ialfald enkelte dyrearter er totalfredet; saadanne parker betegnes teknisk som vildtreservater.

Vi har i de senere aar været vidne til paafaldende svingninger i vor jagtbare vildtbestand, og det har fra flere hold været hævdet at aarsakene hertil ligger i forcert jagt. Der er ingen tvil om at denne paastand er uholdbar, naar det gjælder hønsefuglene; her har vistnok sygdom spillet en hovedrolle, og vi ser da ogsaa at fuglebestanden trods den ytterlig forcerte jagt i de sidste knappe aar har bedret sig ganske paafaldende. Derimot har storvildtet som elg og ren lidt betænkelig under jagten. Dette skyldes utvilsomt for største delen den omgaaelse av jagtloven som trives mange steder, og botemidlet kunde i første række synes at ligge i at vort folk blev lært op til lydighet mot jagtlovenes bestemmelser. Men selv da vil vi risikere svingninger av ubehagelig art og derfor ligger botemidlet i vildtreservatene.

Dette er strækninger som fredes, saa dyrene faar et fredet sted at ty hen til. Slike reservater bør ligge som fredlyste øer landet over, mens jagten kan drives rationelt overalt ellers. Til reservater bør vælges ikke for smaa strækninger som byr særlig gode betingelser for den dyreart man tar sigte paa, saa den fortrinsvis vil søke dit for at kaste unger og ale op avkommet. Man bør vistnok i første række søke at faa fredet statseiendommer som reservater, da man ellers let risikerer at gaa privatfolks interesser for nær og komme op i økonomiske vanskeligheter.

Mest paakrævet er det i øieblikket at sørge for at landet faar beholde vildrenen. Denne er alvorlig truet, og man har da først og fremst fæstet sig ved en del av Hardangervidda som reservat for den. Men der kan ogsaa være tale om at faa renens fredning i Reindalssølen gjort stedsevarende, saa rensjagten i disse trakter senere bare kan drives efter hoper som søker ut til de tilgrænsende fjeldpartier. Det avbræk, en saadan foranstaltning vilde foraarsake i jagten i de første aar, vil i det lange løp mangfoldig ganger opveies, naar stammen igjen som i tidligere tider sender sine hoper ut over alle Reindalsfjeldene. Man kunde samtidig tænke paa at frede Reindalssølen helt ut, hvis det lar sig ordne, saa kommende generationer kan se bevaret nogen av de trakter som er udødeliggjort i Jacob B. Bulls Østerdalsskildringer. De vil ikke kunne forstaaes av senere generationer, naar Reindalsfjeldene og vasdragene er

kultivert og industrialisert, naar Mistras eventyrrike, viltre vandmængder er sperret inde i rørgater, og Nekfaldet deler skjæbne med Rjukan. —

De linjer som her er optrukket, lar sig ikke følge uten store vanskeligheter. Bevaringen av vore nationale træk har hittil væsentlig formet sig som en sprogstrid og en samling i bygdemuseer. Naturen har været fremmed for de fleste. Dens betydning som nationalt moment er litet forstaat, dens værdi som pengeobjekt desto mere. Der trænges oplysning, og det har staat og staar i første række paa naturfredningsforeningens program at sprede oplysning. Men overalt staar man overfor den samme mur: pengevanskelighetene. Man er indskrænket til de smaa og helt utilstrækkelige midler som kontingentene bringer ind, og det vil av regnskapsbladene fremgaa med al klarhet at nogen pengemagt repræsenterer naturfredningsforeningene ikke. Selv trykningen av en aarsberetning maatte man indstille av frygt for konkurs. Og naar en saa betænker at foreningene selv maa bære de fleste utgifter til indgjærding av naturminderne, til opslag av plakater og lignende, vil enhver forstaa at evne og vilje ikke kan følges ad.

Faren fremgaa klart av den nedslaaende meddelelse fra Trøndelagens kredsforening, at man ikke har kunnet opdrive midler til at dække en grænseopgang og avmerkning av Syleneparken. Man har søkt om statsstøtte i likhet med de parallelt arbeidende foreninger til fortidsmindesmerkernes bevaring; der blev bare søkt om 1500 kr. Departementet nedsatte beløpet til det halve, og Stortinget strøk det helt; der var ingen forstaaelse for saken. Vi hadde tænkt os at gi ut bl. a. en udmerket artikkel av hr. havearkitekt Røhne om plombering av gamle trær; den vilde sikkert vække glæde i vide kredser. Men vi har ikke set utvei til det i de fem aar artikelen nu har ligget og ventet. Vi maa haabe paa en lysning, og vi maa haabe at den ikke kommer for sent.

Endnu et andet tilfælde viser hvor vanskelig det kan være at verne vor natur mot ødelæggelse. I beretningen for aaret 1916 behandledes hr. skibsreder Sundførs paatænkte eksperiment med indplantning av «grouse». Alle sakkyndige uttalte sig imot et slikt ansvarsløst eksperiment, og departementet negtet det. Det kunde man dengang paa grundlag av krigtidens restriktioner. Nu er disse bortfaldt, og hr. Sundfør har derfor sat sit farlige eksperiment ut i livet. Det er et hensynsløst eksperiment, hvis rækkevidde ingen kan overskue for vore hjemlige hønsefugler. Der viser sig her et hul i naturfredningsloven som maa fylles, før ytterligere skade sker. Man maa faa en paragraf som gir adgang til at forlange sakkyndigheten respektert i alt som kan gripe ind i vore karakteristiske naturtræk. Saa længe denslags eksperimenter kan foregaa uten ansvar og kontrol, vil en stor del av naturfredningsarbeidet let kunne bli rent illusorisk. Den dag kan komme, før nogen aner det, at vort lands dyreverden ikke lenger er norsk, og da brister et av de baand som endnu knytter os til hjemlandet. —

Naar man ser paa den femaarsperiode naturfredningsforeningene nu har bak sig, maa man ha lov til at uttale at arbeidet gir haab for fremtiden. Vanskelighetene kommer utenfra; men de løft som er tat, og den vekst som kan spores i tilslutning til saken gjør, at man trods alt ikke bør se helt mørkt paa fremtiden. Det gir ogsaa haab om at nationen vil være klar over det økede ansvar den har, naar den nu ogsaa skal vaake over Spitsbergens natur sammen med vor egen.

Dr. Hjalmar Broch.

Fredede naturminder i Norge pr. 31/12 1919.

Ved kgl. resolution:

No. 1—21. Se fortegnelsen i aarsheftet for 1918, side 12—13.

22. «Kyrkjegrana» paa Gransherreds prestegaard. Res. 1-2-1918.
23. «Kallstovikfura» og «Liestøilsfura» i Fyresdal. Res. 5-3-1918.
24. Blæssumkalvkveen i Vaagaa. Res. 12-4-1918.
25. Furu paa Tokstad i Ringsaker. Res. 12-4-1918.
26. Bordgran paa Gruesletten i Østre Aker. Res. 19-4-1918.
27. Sammenvokset furu paa Høklungen i Aasnes. Res. 5-7-1918.
28. Sjøilegran paa Kongsdelene i Hurum. Res. 20-6-1919.
29. Toffteholmen i Hurum. Res. 20-6-1919.
30. Sjøile- eller spidsgran paa Slettemeas i Kviteseid. Res. 27-6-1919.
31. «Trisætlønnen» i Laardal. Res. 18-7-1919.
32. Sammenvokset bjerk og rogn ved Størens jernbanestation. Res. 18-7-1919.

Ved privat fredning:

No. 1—7. Se fortegnelsen i aarsheftet for 1918, side 13.

8. Tostyltet bøk i Larviks bøkeskog.
9. Pyramideformet furu ved Nes kirke paa Romerike.
10. «Saurstulgrana» i Røisland i Tinn.
11. Kobjelden, pulsatilla pratensis, m. v. paa Hovedøen ved Kristiania.
12. Ener ved Dalsetertjernet i Rør- og Langvatn statsskog.

Aarsberetning for 1918 og 1919 for Østlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge.

Bestyrelsen tillater sig herved at fremlægge beretning for kredsforeningens virksomhet i aarene 1918 og 1919, sammendrag av regnskapene for disse aar samt medlemsfortegnelse pr. 1. januar 1920. Regnskapene er gjennomgaat av revisorene, som ikke har fundet noget at bemerke.

Foreningen har nu 34 livsvarige og 121 aarlig betalende medlemmer. Paa generalforsamling den 30. april 1918 gjenvalgtes direktør H. Reusch og istedenfor ekspeditionschef Heyerdahl, som frabad sig gjenvalg, oberst Sejersted. Til suppleanter gjenvalgtes konservator Dahl, docent Werenkiold og skoginspektør Ruden, og til revisor byraachef Schou. Paa generalforsamling den 25. april 1919 gjenvalgtes samtlige styremedlemmer og suppleanter, og til revisor istedenfor Schou, som frabad sig valg, major Gleditsch. Som foreningens kasserer forretter fremdeles velvillig advokat Anton Heyerdahl.

Efter kredsforeningens ansøknings er der git følgende nye offentlige fredningsbestemmelser:

1. Kgl. res. av 1. februar 1918 om fredning mot beskadigelse eller ødelæggelse av den gran («Kyrkjegrana») som vokser paa Granherads prestegaards grund — Kirkevoll — gaardsnr. 10 bruksnr. 1 i Gransherad, Bratsberg amt.
2. Kgl. res. av 5. mars 1918 om fredning mot beskadigelse eller ødelæggelse av «Kallstovikfura», som vokser paa Kallstovik gaardsnr. 65 bruksnr. 5, og «Liestøilsfura», som vokser paa Askerud gaardsnr. 65 bruksnr. 6, begge i Fyresdal i Bratsberg amt.
3. Kgl. res. av 12. april 1918 om fredning mot hugst av en urskogstrækning: Blæssumkalvkveen i Stordalen og Langmarkens statsalmenning i Vaagaa i Kristians amt.
4. Kgl. res. av 12. april 1918 om fredning mot beskadigelse og ødelæggelse av en paa gaarden Tokstad gaardsnr. 135 bruksnr. 1, Ringsaker, Hedemarkens amt, voksende furu.
5. Kgl. res. av 19. april 1918 om fredning mot beskadigelse og ødelæggelse av en saakaldt «bordgran» paa eiendommen Gruesletten gaardsnr. 94 bruksnr. 13 i Østre Aker, Akershus amt.
6. Kgl. res. av 5. juli 1918 om fredning mot beskadigelse og ødelæggelse av en sammenvokset furu paa eiendommen Høklingen skog — Muslien gaardsnr. 4 bruksnr. 5, 6, 9 og 11 i Aasnes herred, Hedemarkens amt.

7. Kgl. res. av 20. juni 1919 om fredning mot ødeløggelse av ethvert slags av den paa eiendommen Kongsdelene gaardsnr. 56 bruksnr. 1 i Hurum, Buskerud fylke, voksende saakaldte «Søilegran».
8. Kgl. res. av 20. juni 1919 om fredning av Tofteholmen gaardsnr. 36 bruksnr. 5 i Hurum, Buskerud fylke, mot ødeløggelse av enhver slags av de der voksende planter m. m. og andre stedbundne forekomster av enhver art.
9. Kgl. res. av 27. juni 1919 om fredning mot ødeløggelse og beskadigelse av ethvert slags av en saakaldt dichotyp søile- eller spidsgran paa Slettemeaa gaardsnr. 90 bruksnr. 1 i Kviteseid, Telemark fylke.
10. Kgl. res. av 18. juli 1919 om fredning mot beskadigelse og ødeløggelse av ethvert slags av den paa Triset gaardsnr. 2 bruksnr. 1 i Laardal, Telemark fylke, voksende lønn, «Trisetlønnen».
11. Kgl. res. av 8. august 1919 om totalfredning av ren til utgangen av aaret 1923 i Nordre og Søndre Østerdalens herreder, Hedemark fylke.

Uten kgl. res. er der fredet:

- a. en tostyttet bøk i Larviks bøkeskog;
- b. en pyramideformet furu ved indkjørselen til Nes kirke paa Romerike;
- c. «Saurstulgranen» i Røislands statsskog gaardsnr. 76 bruksnr. 2 i Tinn;
- d. Kobjelden, pulsatilla pratensis, og andre interessante planter paa Hovedøen under Akershus fæstning.

Angaaende de saaledes fredede gjenstande meddeles følgende korte opplysninger:

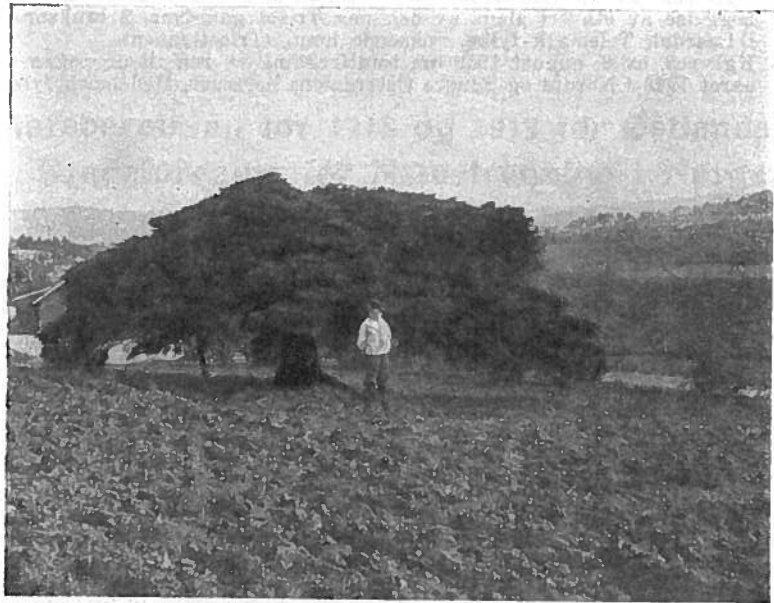
1. Kyrkjegrana i Gransherad betegnes som et pragt-eksemplar. Den er 76 fot høi og maaler 27½" i diameter nede ved roten. Ansøknning om fredning kom fra Gransherad herredsstyre efter forslag av stationsmester Rasmussen.

2. Kallstovikfura og Liestøilfura er to svære furutrær i nærheten av Øisetvand i Fyresdalen, 2100 fot over havet. En meter fra jorden maaler den første 3.80 m. i omkreds og er ca. 16—17 m. høi, den sidstnevnte 3.57 m. i omkreds og er ca. 20 m. høi med overordentlig stor og vakker krone. Skogdirektøren har uttalt at furuer av saa svære dimensioner hører sagaen til og at deres alder antagelig naar 400 à 500 aar. Gaardeierne T. Olsen Rætveidt og Guro Askerud har samtykket i fredningen, hvorom forslag er fremsat av doktor N. A. Quisling. Trærne er nærmere omhandlet i Jæger- og Fiskerforeningens tidsskrift for 1910.

3. Blæssumkalykveen er en 67 maal stor urskogstrækning ved Blæssumsæteren i nærheten av Ransverk i Hedalen, ca. 2500 fot over havet. Der vokser for tiden 1894 trær av dimensioner op til 0.78 m. i brysthøide, 222 trær er fra 0.50 m. og opover. Den tilhører det offentlige.

4. Furu en paa Tokstad ved Furu skole i Veldre har efter ældre oppgivende et omfang ved roten av 4.2 m. og maaler i brysthøide 3.9 m. og er bekjent fra overlærer Nordhagens vakre radering. Grunden eies av skolestyret, som har samtykket i fredningen og bidrat til passende indgjærning av træet.

5. Bordgranen paa Gruesletten ved Grorud er et meget eiendommelig træ, ganske lavt (et par mandshøider), men med meterlange greener som breder sig paraplyformet ut til siderne. Prof. Wille har uttalt at et saa fremtrædende eksemplar av denne eiendommelige granform ikke er ham bekjendt fra noget andet sted i Norge, og aarsaken til denne grans eiendommelige vekst er aldeles ukjendt. Da granen staar midt i eierens bedste jorde, har man for hans samtykke til fredningen betalt ham en godtgjørelse av kr. 200, hvorav kr. 100 er betalt av det offentlige skogvæsens midler og kr. 100 av overretssakfører Borrebæk. En avbildning efter fotografi hitsættes.



6. De sammenvoksede furuer paa Høklingen var oprindelig to fuldstændig adskilte trær, men for omkring 60 aar siden bøjte en eller anden det yngste av dem ind mellem grenene paa det ældre. De to stammer er derved kommet saa nær hverandre at de efterhaanden er vokset sammen. Senere er saa det yngste træ blit avhugget nede ved roten. Nu skulde man tro at et i den grad lemlæstet træ var dødsdømt, men takket være sit nære forhold til nabofuruen har det greiet sig uten rot. Det er den dag i dag fuldkommen friskt.

Tilfældet er, sier professor Schübeler i sit store verk «Norges Vekstrike» meget sjeldent, saavidt vites det eneste her tillands. Grundeierne, d'hr. Møystad i Elverum, har velvillig samtykket i fredningen. En avbildning av træet hitsættes paa neste side.

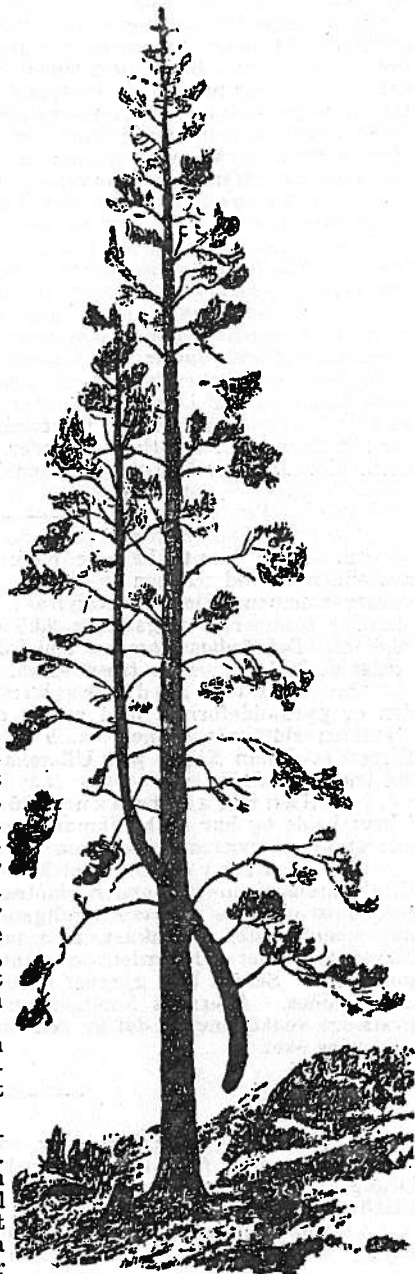
7. Søjlegranen ved Sætre kapel i Hurum er saa regelmæssig søjleformet at træet paa avstand ligner en pyramidepoppel i formen. Det har tæt grønt bar med korte sidegreener, holder 51 cm. i brysthøide og er ca. 24 m. høit. Kronen begynder ca. 3 m. fra marken. Grundeierne, Nitroglycerin Compagniet i Kristiania, har velvillig samtykket i fredningen.

8. Den fredede Tofteholmene er foræret kredsforeningen af d'hr. kammerherre H. Mathiesen og konsul Anth. B. Nilsen, hvis herved viste interesse for foreningens formaal man ikke noksom kan være taknemmelig for. Planteveksten er rik og indeholder en karakteristisk blanding af vekster fra det frodigste østland og fra de nøgne skjær. Ogsaa findes der misteltein, for hvis fredning paa et af dens voksesteder paa de kanter man længe har arbejdet. Men sin største interesse har holmen tillikemed to andre nærliggende holmer i geologisk henseende. De bestaar nemlig af en mørk, tung bergart — essexit — og hærdede silurlag.

Essexiten svarer i kemisk sammensætning til augitporfyren, som var kjendt fra Holmestrand og Skiensdalen bl. a. — Augitporfyren ligger som store lavadækker vidt og bredt utover, men man visste ikke hvor krateret havde været, som havde utspyet saa meget smeltet sten. Men det er høist sandsynlig at vulkanen har været der hvor Tofteholmene er nu. Essexiten er samme bergart som lavaen, men har et andet utseende, fordi den er stivnet paa større dyp, nede i kraterkanalen, mens lavaen jo har flyttet oppe i dagen. Den gloende essexit som stod nede i røret, har brændt og hærdet kalkstenen ved siden, saa den er blit flintagtig. Selve vulkanfjeldet er forsvundet for lange tider siden, tæret bort af vand og is, saa vi bare ser roten af det, og det er først ved en geologisk undersøkelse af bergartene at man kan erkjende, at der engang har været et høit fjeld der, hvor man bare ser nogen lave holmer.

En henstillen fra foreningen om ogsaa at faa fredet den nærliggende Ranvikholme har ikke ført til noget resultat.

9. Den dichotype søilegran i Kviteseid er henimot 5 m. høi; stammens omkreds ved roten 55 cm., i brysthøide 32 cm. Indtil 90 cm. fra marken har træet almindelig grensætning, derfra indtil 1.90 m. fra marken er der



sparsom og uregelmæssig grensætning med 5, 10 og 15 cm. lange grener. Ovenfor begynder en meget tæt grensætning uten kranstillig og med omtrent like lange primærgrener indtil 30 cm.s længde med sekundærgrener 5—7 cm. Sekundærgrenene optræder saa talrike at denne øvre del av træet ser ut som en kompakt cylinder, der stikker avgjort av mct træets nedre utstaaende grensætninger. Træet har en høi alder. Skogdirektøren betegner træet som en meget sjelden type. Grundeieren, Halvor O. Slette-meaaas, har mot en godtgjørelse av 50 kroner, som utredes av det offentlige, samtykket i fredningen.

10. Trisetlønningen ved Laardals dampskibsstoppested maaler i omkreds 4.60 m., er ca. 22 m. høi og kronens omkreds ca. 80 m. og er saaledes kanskje den største i landet. Den er omtalt og avbildet av professor Schübeler og er besunget i litteraturen. Grundeieren, Bent Bakke, har velvillig samtykket i træets fredning.

11. Landsforeningen henledet kredsforeningens opmerksomhet paa at vildrenen i Rendalstraktene saa omtrent er utryddet. Skogdirektøren, Norsk Jæger- og Fiskerforening og Østerdalens og Østgrændens Jagt- og Fiskeriforeninger uttalte sig paa henvendelse herfra for dens totalfredning i fem aar i den del av Hedmarks fylke som ligger østenfor Glommen. Efter fylkesmandens forslag uttalte fylkestinget sig for fredning i samtlige herreder i Nordre og Søndre Østerdalen, og dette blev derefter bestemt ved den kgl. res. av 8. august 1919.

a. Den tostylt ede bøk ved Larvik har to stammer, hvis avstand nede ved marken er 2.28 m. og som omtrent 1.5 m. fra marken vokser sammen. Den ene «stylte»s omkreds er ved marken 25 cm. og opunder sammengroningsstedet 23.5 cm., den andens henholdsvis 41 og 28.5 cm. Den fælles stammes omkreds straks ovenfor sammenvoksningsstedet er 32.5 cm. Hele træet er ca. 13.5 m. høit.

b. Furu en ved Nes kirke har en meget merkelig form; den er pyramideformet med sterkt opadventte, tætsittende og ind mot stammen sluttende grener, ca. 9 m. høi og antagelig 40 aar gammel. Eieren er Johan Riiser paa Ullershaug, som har git tinglæst erklæring om træets fredning.

c. Saurstulgranen er 30 m. høi, holder ca. 80 cm. i omkreds i brysthøide og har en kubikmasse paa over 5 kubikmeter. Den er alt-saa et av de sværeste trær som nu findes hertillands.

d. Paa Hovedøen ved Kristiania vokser bl. a. kobjelden, *pulsatilla pratensis*, samt en anden planteart, *taraxacum platyglossum*. Denne forekomst er disse planters nordligste i verden. Kobjelden var for nogen aar siden næsten utplukket, men paa foranledning av professor Wille blev voksestedet indgjærdet, og planten formerte sig da rikelig i de følgende aar. Senere blev gjærdet borttat, og planten stod paany i fare for at utryddes. Akershus kommandantskap har derfor paa foranledning avstængt vedkommende del av øen for publikum. Opsynsmændenes antal er derhos øket.

Den i forrige aarsberetning omhandlede beskrivelse av professor Wille over den fredede skogstrækning Skultervandsaasen i Drangedal er trykt i Nyt Magazin for Naturvidenskabene og særavtryk tilstillet foreningens medlemmer.

Ansøknig om flere nye fredningsbestemmelser er under forberedelse. Man skal specielt nævne fredning av en interessant skjælfore-

komst i Skaadalen, som foreløbig er oversendt til den av Akers kommune nedsatte komité for indkjøp av Vettakollen. Planer er ogsaa oppe om fredning av renstammen paa den sydlige del av Hardangervidda, hvor man arbeider sammen med den nystiftede Vestlandske Kredsforening for Naturfredning i Norge, og av Rendalsølen med omgivelser.

Man arbeider endvidere med spørsmålet om en fredet naturpark i Jotunheimen hvor man har fæstet sig spesielt ved strøket om Gjende. Se Landsforeningens aarsberetning for 1917, side 3 og bilag II. Man oppebier nu resultatene av vasdragsvæsenets undersøkelser om nytten av opdæmning av sjøen, saa man kan faa se hvilke ofre fredningen i tilfælde maatte komme til at kræve.

Der foreligger planer om opdæmning av Aursunden, som sikkert untages at ville medføre utryddelse av den fredede plante aster subintergerrimus (se aarsberetningen for 1915, side 8) samt av en anden sanmstedes voksende plante, taraxacum crocodes, som ikke har noget andet voksested i Norge. Man har derfor henledet vasdragsvæsenets oppmerksomhet paa fredningsbestemmelsen. Selv om man ikke av hensyn hertil kan motsætte sig reguleringsarbeidet, men maa finde sig i at fredningsbestemmelsen annulleres, maa der dog gjøres hvad gjøres kan for at bevare disse planters forekomst paa stedet. Der maa derfor i ethvert fald gjøres et forsøk paa at flytte de to planter utenfor opdæmningens omraade. De kommer rigtignok da op i en bevoksning av større planter, hvor de kanskje ikke vil trives, men et forsøk maa gjøres. Omplantningen av endel eksemplarer maatte foretages med særlig omhyggelighet av en sakkkyndig botaniker og vil medføre endel omkostninger, kanskje opimot 1000 kroner, som maa bæres av reguleringsarbeidet. Man har erklært sig villig til at besørge det fornødne, og vasdragsdirektøren har foreslaat utgiftene i tilfælde baaret av reguleringen.

Vettakollen ved Kristiania har i den sidste tid været omskrevet som gjenstand for kjøp av Akers og Kristiania kommuner og utlæggelse til park. Man har i den anledning stillet sig til den kommunale komites disposition.

Man har henledet Kristiania bys kommunale autoriteters oppmerksomhet paa direktør Reuschs artikel om tuntrær og har faat svar at de vil ha sin oppmerksomhet henvendt paa saken, naar den blir aktuell for Jernbanetorvets vedkommende, likesaa paa plantning av tuntrær i sin almindelighet.

Styret finder indtrængende at maatte lægge kredsforeningens interesserte medlemmer paa hjerte at virke for tegning av nye medlemmer, livsvarige og aarsbetalende. Ethvert livsvarig medlems kontingent, 40 kroner, gaar til styrkelse av foreningens faste fond. De ældre tryksaker vil bli nye medlemmer tilstillet saalangt oplaget rækker. Et indmeldelseskort vedlægges nærværende aarsberetning til hvert medlems videre besørgelse.

Kristiania i mars 1920.

N. J. Sejersted. H. Jelstrup. Alex. Nansen.

H. Reusch. N. Wille.

Obs. Generalforsamling avholdes paa formandens kontor (Den geografiske Opmaaling) torsdag 22. april 1920 kl. 2 em.

Regnskap 1918 og 1919 for Østlandske Kredsforening for naturfredning i Norge.

Indtægt.	Utgift.
<i>Beholdning fra 1917 i bank og kasse</i> kr. 382.72	Tryksaker, porto, annonser m. v.
<i>Aarlig betalende medlemmer à kr. 4,00</i> 880.00	Godtgjørelse til eieren av Gruesletten
<i>Livsvarige medlemmer à kr. 40,00</i> 40.00	Gjærde om furuen i Høklings skog
Landsforeningen refundert andel av tryknings- omkostninger i 1918	Gjærde om søllegranen paa Slette-meaa
Trøndelagens Kredsforening likesaa	Gjærde om furuen paa Tokstad
Skogvæsenet refundert utlæg vedk. granen paa Gruesletten	Stempel- og thinglæsningsgebyr for skjøte paa Tofteholmen
Kirkedepartementet refundert utlæg vedk. fu- ruen paa Tokstad	Skat til Hurum av Tofteholmen
Renter	Incassobanken for opkrævning av kontingent "
	Landsforeningen kontingent
	Livsvarige medlemmers fond innsat i bank
	Beholdning pr. 31. december 1919:
	a. Indestaaende i Incassobanken kr. 94.68
	b. —" i Creditbanken . " 53.29
	c. Tilgodehavende av Kirke- departementet
	d. Kassebeholdning
	" 554.06
<u>kr. 2 161.60</u>	<u>kr. 2 161.60</u>

Restanser paa kontingent pr. 31. december 1919 kr. 116.00
Livsvarige medlemmers fond utgjorde pr. 31. december 1919 kr. 1 320.00.

Medlemsfortegnelse pr. 1. januar 1918.

A. Livsvarige (kr. 40.00 engang for alle).

Aall, Hans, konservator	Bygdø
Andresen, Nicolai, fabrikeier	Kristiania
Bruun, Eskild, høiesteretsadvokat	—>—
Egeberg, Ferd., kabinetskammerherre	—>—
Eitzen, Camillo	—>—
Fearnley, Ths., hofjægermester	—>—
Fett, Harry, riksantikvar	—>—
Hartmann, G., ingeniør	—>—
Heiberg, Axel	Lysaker
Hesselberg, Sigurd, grosserer	Kristiania
Klingenberg, H. O., advokat	—>—
Koren, Axel, apoteker	—>—
Landsforening for Reiselivet i Norge	—>—
Leisner, verkseier	—>—
Lindboe, Einar, læge	—>—
Lund, Otto, forstkandidat	Drammen
Løvenskiold, Harald, godseier	Vækkerø, Lysaker
Mathiesen, H., kammerherre	Kristiania
Møystad, H., godseier	Elverum
Nansen, Alexander, advokat	Kristiania
Nansen, Fridthjof, professor	—>—
Norsk Hotelforening	—>—
Nygaard, forlagsbokhandler	—>—
Olsen, Rudolf, skibsreder	—>—
Printz, Jens, sekretær	—>—
Reusch, H., dr.	—>—
Ringnes, Ellef, bryggerieier	—>—
Sejersted, H. N., overingeniør	—>—
Stang, J. B., skibsreder	—>—
Steen, Johan, grosserer	—>—
Treschow, F., godseier	Larvik
Turistforening, Den norske	Kristiania
Wedel Jarlsberg, godseier	—>—
Young, Fridthjof, godseier	Hakedal

B. Aarlig betalende medlemmer (kr. 4.00 pr. aar).

Aagaard, B., fiskeriasistent	Kristiania
Aars, N. Ph., forstmester	Skjøien st.
Aars, Sophus, kgl. fuldmægtig	Kristiania
Arneberg, Halfdan	—>—
Bache, Thorleif	Drammen
Barth, P. W., bureauchef	Kristiania
Bentzon, N., apoteker	Kragerø
Bentzon, R., læge	—>—
Berg, Jens W., verkseier	Kristiania
Berg, Nils Chr., verkseier	Jevnaker
Berge, Johan, overlærer	Ramdal pr. Tønsberg
Bonnevie, Kristine, professor	Kristiania
Borchgrevink, H. Chr., skogforvalter	Espen
Borrebæk, Joh. Henr., overretssakfører	Kristiania
Bruun, Sverre, overlærer	Tønsberg
Bugge, O., skogforvalter	Mo, Helgeland
Christiansen, Otto	Kristiansand
Christiansen, Thea, frk.	—>—
Christophersen, A., kontorchef	Kristiania
Clausen, Christian, fuldmægtig	—>—
Conwents, Geh. Rat, professor	Berlin
Cranmer, B. Hansteen, professor	Aas
Dahl, Ove, konservator	Kristiania
Dannevig, Alf, cand. real.	Arendal
Dehn, E., cand. polit.	Kjøbenhavn
Delphin, Kr., overretssakfører	Kristiania
Fauchald, ekspeditionschef	—>—
Foss, A.	—>—
Geelmuyden, Benedicte	—>—
Gjersjøe, Marius, disponent	—>—
Gleditsch, K. G., major	—>—
Gran, H. H., professor	Slemdal i Aker
Gulbrandsen, Carl, grosserer	Kristiania
Gulbranson, Joh., sorenskriver	Aasnes
Hanssen, Rolf, disponent	Kristiania
Hartvig, P., læge	Kragerø
Haug, Hans, forstmester	Larvik
Hauge, Maurits, overlærer	Tønsberg
Heiberg, T. A., direktør	Kristiania
Heim, Ant., direktør	—>—
Heyerdahl, Anton, advokat	—>—
Heyerdahl, Thb., ekspeditionschef	—>—
Hoel, Adolf, universitetsstipendiat	—>—
Hoffstad, O. A., overlærer	Sandefjord
Hougen, J., ekspeditionschef	Kristiania
Huitfeldt, Hans, læge	—>—
Huitfeldt-Kaas, Hartvig, fiskeristipendiat	—>—
Hveding, Arthur, sekretær	—>—
Ingier, Alexandra, dr. med.	—>—
Jebe, Fredrik	—>—
Jelstrup, Henrik, skogdirektør	—>—
Jensen, K., brukseier	Kragerø
Johannessen, Axel, professor	Kristiania
Kildal, W., forstmester	Maridalen

Kiær, Johan, professor	Kristiania
Kiær, Thv., skoginspektør	—>—
Kjær, A., bibliotekar	—>—
Klingenberg, K. S., major	—>—
Knudsen, Gunnar, statsminister	—>—
Knudsen, Magnus, grosserer	Arendal
Koren, D., stiftamtmand	Kristiansand
Korsmo, E., statskonsulent	Kristiania
Landmark, A., fiskeriinspektør	—>—
Larsen, Bastian R., direktør	Aas
Lindvig, A. O., statsraad	Kristiania
Lindvig, F., frue	—>—
Lindvig, Jac. M. H., skibsreder	—>—
Lynge, B., cand. real.	—>—
Mathiesen, C. M., rørlægger	—>—
Motzfeldt, Ulrik, dr. jur., byretsassessor	—>—
Mustad, Else, frue	—>—
Mustad, W., fabriker	—>—
Münster, Ths., bergmester	—>—
Myhrvold, A. K., professor	Aas
Narvesen, E., bokhandler	Ringebu
Nergaard, Olav, skogeier	Aasta
Nielsen, C. E., telefondirektør	Drammen
Nilson, Robert, skibsreder	Kristiania
Nordhagen, Joh., overlærer	—>—
Norenberg, Georg	—>—
Nyquist, Arild, skibsreder	—>—
Olsen, Carl, postfuldmægtig	—>—
Oxaal, J., statsgeolog	—>—
Petersen, Sigv., byraachef	—>—
Quisling, dr.	—>—
Qvale, Finn, major	—>—
Resvold, Thekla R., amanuensis	Bestum
Resvoll-Holmsen, Hanna, cand. real.	Vettakollen
Ringnes, Ellef, jr., gaardbruker	Krødsherred
Ruden, Ivar, skogforvalter	Hønefoss
Ruud, Tidemand, overlærer	Kragerø
Sakshaug, A., skogforvalter	N. Aurdal
Saxlund, E., advokat	Kristiania
Saxlund, M., skogdirektør	Veldre
Schiørn, Karl, overlærer	Tønsberg
Schjøth, Hans, overlærer	Kristiania
Schou, Einar, byraachef	—>—
Sejersted, N. J., oberst	—>—
Sibbern, G., forstkandidat	Skøien
Simensen, C. Nordahl, kontorchef	Larvik
Simonsen, Carsten	Elverum
Skougaard, Johan, veidirektør	Kristiania
Spiess, G., apoteker	Dokka
Staatliche Stelle für Naturdenkmalpflege	Berlin, Schöneberg
Stamsø, H., sekretær	Kristiania
Svendsen, H. Ludv.	Gjøvik
Tandberg, G., landbruksdirektør	Kristiania
Thoresen, Ole R., skibsreder	Skøien
Traaen, Carl, fhv. skolebestyrer	Stabæk
Tyvold, Bjarne, overlærer	Arendal

Ulvik, Elise, frk.	Kristiania
Vogt, Th., statsgeolog	—>—
Welhaven, J. A., sekretær	—>—
Werenskiold, W., universitetsdocent	—>—
Wiborg, Justus, ingeniør	Kalvild pr. Lillesand
Wiborg, Kathinka, frue	—>—
Wiborg, Thomas Hj.	Kragerø
Wille, N., professor, dr.	Kristiania
Wilse, A. B.	—>—
Winsnes, H., apoteker	Drammen
Ytterbøe, S., overlærer	Sandefjord

NB. Indmeldelse i foreningen mottages av hvemsomhelst av styrets medlemmer og av kassereren, høiesteretsadvokat Anten Heyerdahl, Karl Johansgt. 27, Kristiania.

Aarsberetning for Vestlandske kredsforening for naturfredning i Norge for aaret 1918.

Allerede i 1914 blev der i Bergen arbeidet for oprettelsen av en vestlandsk kredsforening for naturfredning. Der blev den 21. mars 1914 paa Bergens museum holdt et møte av en del for saken interesserte mænd, og i dette møte blev en komité nedsat for at organisere arbeidet. Komiteen utarbeidet et foreløbig utkast til love for en saadan forening og søkte og fandt tilslutning til saken hos et betydelig antal kjendte mænd og kvinder i Bergen og landdistriktene. Forskjellige omstændigheter, men især verdenskrigens utbrud sommeren 1914, gjorde imidlertid at komiteen fandt indtil videre at maatte stille saken i bero.

I begyndelsen av 1918 blev tiden anset at være inde til at ta den op paany. Efter indkaldelse av formanden i komiteen av 1914, stiftamtmand Hroar Olsen, blev den 25. februar 1918 et nyt møte holdt paa Bergens museum. I dette møte blev foreningen stiftet, de tilstedeværende tegnede sig som medlemmer, love for foreningen blev vedtat, og der blev foretat valg paa medlemmer av styre og raad.

Til medlemmer av styret valgtes: Konservator James A. Grieg (Bergen), godseier G. F. Heiberg (Amble, Sogn), professor Jens Holmboe (Bergen), skoleinspektør Olav Melkild (Fana) og lærer, cand. philos. S. K. Setland (Granvin). Til varamænd for styret valgtes: lensmand A. Bredvik (Gulen), konservator Sigurd Johnsen (Bergen), lensmand P. O. Ottesen (Manger), stipendiat dr. Oskar Hagem (Bergen) og overingeniør Per Lægveid (Bergen). Til medlemmer av raadet valgtes samtlige varamænd for styret og desuten: overlærer Emil Barca (Sarpsborg), provst Johannes A. Barstad (Voss), lensmand E. C. Børretzen (Etne), gaardbruker Halsten Garathun (Eidfjord), ordfører Erik Hellesnæs (Vossestranden), ordfører Peder O. Kleppe (Austevoll), lensmand N. Lem (Sogndal), gaardbruker Helge Loen (Loen), overretssakfører Søren Martens (Bergen) og kirkesanger Andr. B. Vamraak (Kirkebø).

I styremøte den 26. mars, hvortil de utenbys styremedlemmer hadde indsendt skriftlig stemme, blev prof. Holmboe valgt til formand og konservator Grieg til viceformand.

I april utsendte styre og raad et offentlig oprop med opfordring til alle for saken interesserte om at støtte foreningen ved at tegne sig som medlemmer. Dette oprop blev indtat i de fleste aviser i Bergens stift; det blev ogsaa særskilt trykt og direkte tilstillet et stort antal mænd og kvinder, som kunde antas at ville interessere sig for saken.

Efterhaanden indløp der adskillige indmeldelser, saa foreningen ved aarets utgang ialt talte 58 medlemmer, derav 14 livsvarige. Forat for-

eningen skal bli i stand til at fylde sin opgave er det imidlertid nødvendig at interesserte mænd og kvinder rundt omkring i distriktene i langt større utstrækning end hittil gir den sin tilslutning.

Til Folkemindekurset i Bergen i august 1918 var berammet et foredrag om naturfredningssaken av foreningens formand; desværre indtraf omstændigheter som gjorde det umulig for ham at holde foredraget.

I aarets løp er innsamlet adskillige opplysninger om store og merkelige trær samt om andre naturminde-merker i forskjellige deler av foreningens arbeidsomraade. I nogen tilfælde er foretatt forberedende undersøkelser med sigte paa fremtidig fredning.

Før foreningen traadte i virksomhet, var følgende naturminder inden dens distrikt fredet:

1. Skjeggedalsfossen og Tyssestrengene i Ullensvang (indkjøpt 1898 av Den norske turistforening).
2. En ca. 26 ha. stor strækning av Anuglen statskog paa øen Anuglen i Tysnes med prægtig vestlandsk skognatur, bl. a. landets største eksemplarer av bergflette og barlind (fredet ved forsorg av statens skogvæsen).
3. En ca. 5 ha. stor granforekomst i Skogsteigen, Lyster statsalmenning (fredet ved kgl. res. av 6. november 1914, fredningslistens nr. 2).

I styret for «Vestlandske kredsforening for naturfredning i Norge»
april 1919.

Jens Holmboe. James A. Grieg. Olav Melkild.

G. F. Heiberg. S. K. Seeland.

Medlemsfortegnelse pr. 31 december 1918.

A. Livsvarige medlemmer.

Ameln, Henrik, overretssakfører	Bergen
Andersen, Chr. Campbell, fabrikeier	—>—
Blaauw, Herman, kjøbmand	—>—
Grieg, Alex. B., skibsmægler	—>—
Grieg, James A., konservator	—>—
Heiberg, G. F., godseier	Amble
Johnsen, A. Meyer, kjøbmand	Bergen
Lem, N., lensmand	Sogndal
Martens, Søren, overretssakfører	Bergen
Michelsen, Chr., statsminister	Fjøsanger
Michelsen, Samuel, kjøbmand	Bergen
Monsen, Sverre W., kjøbmand	—>—
Olsen, O. Grolle, skibsreder	—>—
Sundt, Thorolf, kjøbmand	—>—
Thesen, Johan, konsul	—>—

B. Aarlig betalende medlemmer.

Aksnes, L. K., gaardbruker	Norheimsund
Anderssen, Anker, revisionschef	Bergen
Apold, Johannes, ordfører	Odda
Barca, Emil, overlærer	Sarpsborg
Barstad, Johannes A., provst	Voss
Bredvik, A., lensmand	Gulen
Brinkmann, Aug., prof., dr.	Bergen
Børretzen, E. C., lensmand	Etne
Christie, Catharine E. U., frk.	Bergen
Christie, W. H., cand. theol.	—>—
Deinboll, P. V. B., fhv. rektor	—>—
Døsen, H. R., handelsmand	Lyster
Garathun, Halsten, gaardbruker, ordfører	Eidfjord
Giertsen, Sigurd, direktør	Odda
Grieg, Laila, fru	Bergen
Hagem, Oscar, stipendiat, dr.	—>—
Helland-Hansen, B., prof., dr.	—>—
Hellesnæs, Erik, ordfører	Vossestranden

Helmers, Henrik E.	Bergen
Holmboe, Jens, professor	—>—
Irgens, Harald M., ingeniør	—>—
Johannessen, A., lærer	—>—
Johnsen, Sigurd, konservator	—>—
Jordan, Georg, kjøbmand	—>—
Kleppe, Peder O., ordfører	Austevoll
Kolderup, Carl Fred., prof., dr.	Bergen
Konow, Ingeborg v. d. Lippe, fru	Ullensvang
Lid, Johs., konservator	Kristiania
Lillefosse, Torkel, herredsgartner	Strandebarm
Loen, Helge, gaardbruker	Loen
Læg Reid, Per, overingeniør	Bergen
Melkild, Olav, skoleinspektør	Nesttun
Olsen, Hroar, stiftamtmand	Bergen
Ottesen, P. O., lensmand	Manger
Pedersen, Christian, maskininspektør	Bergen
Selland, S. K., lærer, cand. philos	Granvin
Shetelig, H., prof., dr.	Bergen
Sivertsen, S. R., tandlæge	—>—
Skasheim, A., sekretær	—>—
Sæthre, Jakob, fhv. institutbestyrer	Hop
Vamraak, A., kirkesanger	Kirkebø
Vedeler, Albert, direktør	Bergen
Ystaas, Lars O., gaardbruker	Granvin

Regnskaps ekstrakt 1918.

I n d t æ g t:	
Livsvarige medlemmers bidrag	kr. 550.00
Aarskontingent	» 36.00
Bankrenter	» 9.43
	kr. 595.43
U t g i f t:	
Kontorutgifter, trykning	kr. 62.75
Porto	» 37.95
Kontingent til Landsforeningen	» 12.00
	kr. 112.70
Beholdning	» 482.73
	kr. 595.43

Bergen, 31. december 1918.
30. april 1919.

Jens Holmboe.

Aarsberetning for Trøndelagens kredsforening for naturfredning i Norge 1918 og 1919.

Styret har herved den ære at avgi beretning for aarene 1918 og 1919.

Kredsforeningens styre har uforandret bestaaet av samlingsbestyrer dr. Hj. Broch (formand), samlingsbestyrer H. Printz (næstformand), forstander H. Hall, kjøbmand N. Klinge og lektor A. Sommerfelt. Foreningen har nu 9 livsvarige og 54 aarlig betalende medlemmer.

Paa grund av de vanskelige økonomiske forhold besluttet man efter samraad med Landsforeningens styre at vente et aar med at trykke aarsberetningen for 1918 og slaa denne sammen med aarsberetningen for 1919.

Da fredningen av den botaniske naturpark ved Sylene var helt ordnet, henvendte styret sig til departementet for at faa opgaat og avmerket parkens nordlige grænse som i motsætning til de øvrige grænselinjer ikke er klart markert i terrængforholdene. Departementet ønsket at man først skulde henvende sig til grundeierne, Trondhjems turistforening og de Angellske stiftelser, med anmodning om at sørge for opgang og avmerkning og for opsætning av fredningsskilter. Grundeierne fandt imidlertid, som naturlig er, at utgiftene i denne anledning ikke kan bæres av dem; heri er styret helt ut enig, saa meget mere som grundeierne allerede har ydet naturfredningssaken et meget stort bidrag ved at lægge fredningsservitut paa sine eiendommer for at imøtekomme ønsket om at skape en nationalpark i Trøndelagen. Kredsforeningens styre indsendte derfor paanytt motiveret forslag til departementet om at grænseopgangen og den fornødne opsætning av skilter blev bekostet av det offentlige, da heller ikke kredsforeningen av sine altfor begrænsede midler ser sig istand til at bestride utgiftene hertil. Herpaa har man hittil ikke faat noget svar, og vi maa derfor beklage at parkens grænser saaledes endnu ikke er behørig avmerket eller fredningsskilter anbragt, hvor veiene passerer ind over grænsene.

En forutsætning for naturfredningsarbeidet er at de mere betydningsfulde naturminder skal være til gagn for vort lands videnskap. Det er derfor av stor interesse at disse mindesmerker blir omhyggelig utredet, saa deres videnskabelige betydning og værdi blir klart belyst. I 1919 paabegyndte assistent ved den botaniske have i Kristiania, hr. cand. real. Rolf Nordhagen, en undersøkelse av Sylenefeltets botaniske forhold, og han har alt paa undersøkelsens nuværende stadium kunnet meddele at feltet byr paa meget stor videnskabelig interesse i floristisk henseende. Undersøkelsen vil imidlertid kræve mere tid, og han har tænkt at fortsette sine studier ved Sylene i den kommende sommer for senere at gi en videnskabelig fremstilling av naturforholdene der.

Ved kgl. resolution av 5. mars 1918 blev Gravrokbjærken ved Søberg fredet. Det pragtfulde træ stod omtrent ti meter fra den stupbratte elvemæl, og da den voldsomme flom herjet Gauldalen i juni 1918, grov elven ut brinken og fældet det mægtige træ.

Ved kgl. resolution av 18. juli 1919 er fredet en sammenvoksning av bjerk og rogn i stationsparken ved Støren jernbanestation. Det foreliggende tilfælde, hvor stammene av de to træer er saa intimt forbundet at de ser ut som et eneste træ, har betydelig interesse og er temmelig enestaaende i sit slags, og foreningen er jernbaneautoritene meget taknemmelig for den elskværdige imøtekommenhet de har vist ved sakens behandling.

Paa initiativ av hr. skogforvalter Haakon Lie har skogdirektøren i september 1918 i Rør- og Langvatn statsskog latt frede en ener av usedvanlig svære dimensioner. Skogforvalter Lie skriver følgende om den: «Den er ca. 6 m. høi med ret, men litt skraatstaaende stamme. Diameteren ved roten er 38 cm. og i brysthøide 30 cm. Den er endnu livskraftig. Eneren staar ca. 800 m. syd for Dalsøtertjernet.»

Ansøgning om fredning av «Lundseneneren» i Meldalen er indsendt til departementet. Ogsaa andre fredningssaker har været drøftet; men forhandlingerne herom er endnu ikke avsluttet.

Trondhjem i februar 1920.

Dr. Hj. Broch. Henrik Printz. H. Hall.
Nicolay Klinge. Axel Sommerfelt.

Regnskap 1918 og 1919.

Indtægt:

Kassebeholdning pr. 1. januar 1917	kr. 27.90
Kontingenter:	
Indgaat kontingent for 1918 og 1919	» 266.00
Livsvarige medlemmers fond, renter for 1918 og 1919	» 17.34
	<hr/>
	kr. 311.24

Utgift:

Indkrævning av kontingenter	kr. 10.00
Utgift til trykning av aarsberetning	» 54.35
Trondhjems Sparebank (Livsv. medlemmers kontingentfond) ..	» 50.00
Landsforeningen $\frac{1}{2}$ av kontingentindtægten	» 77.78
Kontingentrestancer for 1919	» 108.00
Kassebeholdning	» 6.11
	<hr/>
	kr. 311.24